

N:o 105.

Ank. till Riksd. kansli den 1 maj 1908, kl. 2 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående anvisande af ytterligare medel till norrländska nyodlingsfonden samt en i ämnet väckt motion.

(I. A.)

Uti en den 27 mars innevarande år till Riksdagen aflåten proposition (n:o 137) har Kungl. Maj:t, under åberopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver jordbruksärenden för samma dag föreslagit Riksdagen att bemyndiga riksgäldskontoret att, i mån af behof, tillhandahålla statskontoret under år 1908 ett belopp af högst 100,000 kronor utöfver redan bestämda högst 100,000 kronor samt under år 1909 ett belopp af högst 300,000 kronor, att tillföras den under benämning norrländska nyodlingsfonden inrättade fond för befrämjande af uppodling af jord i Dalarna och Norrland.

I detta ärende har departementschefen till förberörda statsrådsprotokoll anfört följande:

»Uti den till Riksdagen år 1906 aflåtna proposition angående statsverkets tillstånd och behof föreslog Kungl. Maj:t under nionde hufvudtiteln Riksdagen att till inrättande af en fond för befrämjande af uppodling af jord i Dalarna och Norrland, benämnd norrländska nyodlingsfonden, bevilja ett anslag af 300,000 kronor samt därpå extra stat för år 1907 anvisa 100,000 kronor äfvensom dels medgifva, att inflytande räntor å de från fonden utlämnade lån finge ingå till fonden för att tillsammans med fondens öfriga tillgångar användas för det med fonden afsedda ändamål, dels ock godkänna vissa allmänna

villkor och bestämmelser för erhållande och tillgodonjutande af lån ur samma fond, hvilka föreslagits i det vid propositionen fogade statsrådsprotokoll öfver jordbruksärenden den 13 januari 1906.

Emot Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag förklarade sig Riksdagen icke hafva något att erinra, och hade ej heller de af Kungl. Maj:t föreslagna villkor för erhållande och tillgodonjutande af lån ur denna fond gifvit anledning till anmärkning från Riksdagens sida. I ett afseende skilde sig dock Riksdagen från den af Kungl. Maj:t i detta ärende omfattade mening, nämligen i fråga om sättet för beredande af medel till fondens bildande, i det att Riksdagen icke ansåge dessa medel böra å extra stat å nionde hufvudtiteln beviljas, utan hölle före, att de borde anvisas att utgå från riksgäldskontoret. Då här vore fråga om beredande af tillgångar till utlåning, syntes skattemedel icke lämpligen böra för ändamålet tagas i anspråk, utan hellre utvägen att tillgodose behovet genom upplåning anlitas, på sätt ägt rum exempelvis vid bildande år 1902 af lånefonden för torfindustriens understödjande. Också ansåge Riksdagen, att den af Riksdagen beslutade form för sistnämnda fonds utgående från riksgäldskontoret borde i tillämpliga delar iakttagas i afseende å den nu ifrågavarande, dock att inflytande räntor icke skulle inlevereras till riksgäldskontoret, utan på sätt Kungl. Maj:t föreslagit ingå till fonden.

Riksdagen anmälde alltså, att Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning på det sätt bifallits, att Riksdagen beslutat,

att en särskild fond å 300,000 kronor skulle inrättas för befrämjande af uppodling af jord i Norrland och Dalarna, från hvilken fond, i mån af tillgång, lån skulle tilldelas landsting eller hushållningssällskap, som förklarar sig villigt att utlämna låneunderstöd till mindre jordbrukare för uppodling af till åker lämplig mark;

att inflytande räntor å de från fonden utlämnade lån skulle ingå till fonden för att tillsammans med fondens öfriga tillgångar användas för det med fonden afsedda ändamål;

att fonden skulle af statskontoret förvaltas;

att bemyndiga riksgäldskontoret att för ändamålet under år 1907, i mån af behof, tillhandahålla statskontoret ett belopp af högst 100,000 kronor; samt

att i fråga om erhållande och tillgodonjutande af lån ur fonden skulle gälla vissa i Riksdagens skrifvelse intagna allmänna villkor och bestämmelser i hufvudsak öfverensstämmande med de af Kungl. Maj:t föreslagna.

Den 22 juni 1906 godkände Kungl. Maj:t Riksdagens ifrågavarande beslut, i hvad det skilde sig från hvad Kungl. Maj:t i ämnet föreslagit, och utfärdade samtidigt kungörelse angående villkoren för lån från norrländska nyodlingsfonden.

Med bifall till af Kungl. Maj:t gjord framställning bemyndigade därefter 1907 års Riksdag riksgäldskontoret att under år 1908 tillhandahålla statskontoret, i mån af behof, ett belopp af högst 100,000 kronor att tillföras ifrågavarande fond.

Uti underdånig skrifvelse den 11 nästlidna februari har nu landtbruksstyrelsen hemställt om åtgärder i syfte att ytterligare medel måtte tillföras fonden. Styrelsen har därvid anfört följande.

Från fonden hade landtbruksstyrelsen under år 1907 beviljat tillhoppa 273 lån med ett sammanlagdt belopp af 96,980 kronor, däraf till nyodlingar inom Jämtlands län 9 lån om tillhoppa 4,105 kronor, till nyodlingar inom Västerbottens län 164 lån om tillhoppa 55,950 kronor samt till nyodlingar inom Norrbottens län 100 lån om tillhoppa 36,925 kronor.

För år 1908 hade till landtbruksstyrelsen inkommit framställningar om lån för 983 nyodlingar till ett sammanlagdt belopp af 342,342 kronor 17 öre, däraf inom Kopparbergs län 3,915 kronor, inom Jämtlands län 20,668 kronor, inom Västerbottens län 248,569 kronor 17 öre samt inom Norrbottens län 69,190 kronor.

Såsom af ofvanstående redogörelse framginge, hade det tillfälle, som genom norrländska nyodlingsfonden blifvit beredt för mindre jordbrukare inom Dalarna och Norrland att för uppodling af till åker lämplig mark erhålla lån af statsmedel, omfattats med vida större intresse än som vid fondens bildande med skäl kunnat antagas. Vid sådant förhållande och då den uppoffring, staten måste vidkännas för ifrågavarande låns utlämnande, vore begränsad till den ränteförlust, som tilläfventyrs kunde uppstå därigenom, att staten måste för nu ifrågavarande ändamål upplåna medel till högre ränta än den, som blifvit för lån från fonden bestämd, eller 3 procent, samt den ränteförlust, som uppstode därigenom, att i kungörelsen intagits bestämmelse om räntefrihet för lån första året, under hvilket detsamma innehades, vore obetydlig i jämförelse med den nytta, som med ifrågavarande lån kunde vinnas, ansåge landtbruksstyrelsen anledning redan nu förekomma till fondens höjande.

Med afseende å de stora belopp, hvilka begärts för utlämnande af lån under innevarande år, och då anledningar funnes att antaga, att under år 1909 lånebehof skulle komma att uppstå äfven inom de

norrländska län, som hittills ej begagnat sig af länen i fråga, syntes ytterligare medel böra tillföras fonden, så att under år 1908 måtte kunna utlämnas lån till belopp af högst 200,000 kronor och under år 1909 lån till högst 300,000 kronor, hvarigenom fonden skulle komma att uppgå till 600,000 kronor eller 300,000 kronor mera än ursprungligen varit afsedt.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, har landtbruksstyrelsen hemställt, att Eders Kungl. Maj:t täcktes till Riksdagen aflåta nådig proposition, att Riksdagen måtte bemyndiga riksgäldskontoret att, i mån af behof, tillhandahålla statskontoret under år 1908 ett belopp af högst 100,000 kronor utöfver redan bestämda högst 100,000 kronor samt under år 1909 ett belopp af högst 300,000 kronor, att tillföras den under benämning norrländska nyodlingsfonden inrättade fond för befrämjande af uppodling af jord i Dalarna och Norrland.

Statskontoret har uti häröfver den 3 innevarande mars afgifvet underdånigt utlåtande meddelat, att under år 1907 utbetalats från norrländska nyodlingsfonden af därifrån beviljade lån ett sammanlagdt belopp af 84,220 kronor, samt förklarat, att ämbetsverket icke hade något att erinra mot landtbruksstyrelsens förevarande hemställan.

Jämväl fullmäktige i riksgäldskontoret hafva i utlåtande den 12 i denna månad förklarat sig icke hafva något att erinra mot förslaget.

Med hänsyn till de af landtbruksstyrelsen anförda omständigheter anser jag det vara särdeles önskvärdt, att ökade medel varda, på det sätt och i den omfattning, landtbruksstyrelsen föreslagit, tillförda ifrågavarande fond.»

I sammanhang härmed har utskottet till behandling förehaft en af herr *A. Wiklund* den 25 sistlidna januari inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 119, däri föreslagits, att Riksdagen måtte besluta *dels att* bemyndiga riksgäldskontoret att under innevarande år ytterligare, i mån af behof, tillhandahålla statskontoret ett belopp af högst 100,000 kronor att tillföras den under benämningen norrländska nyodlingsfonden inrättade fond för befrämjande af uppodling af jord i Norrland och Dalarna; *dels ock att* öka nämnda fond med 200,000 kronor eller från 300,000 kronor till 500,000 kronor, äfvensom bemyndiga riksgäldskontoret att för ändamålet under år 1909, i mån af behof, tillhandahålla statskontoret högst förstnämnda belopp.

Då det synes vara af största vikt, att det intresse för nyodling, som enligt hvad de till statsrådsprotokollet meddelade och jämväl de

i förenämnda motion intagna uppgifter utvisa, förefinnes hos den jordbrukande befolkningen i de norrländska länen, varder genom beredande af tillfälle till lån från ifrågavarande fond tillgodosedt, finner sig utskottet böra förorda ifrågavarande förslag, hvilka skilja sig från hvarandra endast, däri att det belopp, som afses skola tillföras fonden under år 1909, af Kungl. Maj:t föreslagits till 300,000 kronor och af motionären till 200,000 kronor; och tvekar utskottet så mycket mindre att tillstyrka det högre beloppets tillhandahållande, som Kungl. Maj:ts förslag därom grundar sig på senare uppgifter än de för motionären tillgängliga, hvilka uppgifter visa en stegring i behovet af lån från ifrågavarande fond.

Utskottet hemställer alltså,

att Riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts föreliggande proposition och herr Wiklunds omförmälda motion, må bemyndiga riksgäldskontoret att, i mån af behof, tillhandahålla statskontoret under år 1908 ett belopp af högst 100,000 kronor utöfver redan bestämde högst 100,000 kronor samt under år 1909 ett belopp af högst 300,000 kronor, att tillföras den under benämning norrländska nyodlingsfonden inrättade fond för befrämjande af uppodling af jord i Dalarna och Norrland.

Stockholm den 1 maj 1908.

På statsutskottets vägnar:

P. PEHRSON.

Det skulle här antecknas, att herrar *D. Persson* och *K. Starbäck* icke deltagit i förestående ärendes behandling inom utskottet.